

Raport podsumowujący zaawansowanie przygotowania projektu w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miasta finansowanego ze środków Drugiej Edycji Szwajcarskiej Pomocy Finansowej dla wybranych państwa członkowskich Unii Europejskiej w celu zmniejszenia różnic społeczno-gospodarczych w obrębie Unii Europejskiej

Przygotowanie projektu oparto na dokumentach naboru organizowanego w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast w tym na zapisach Regulamin naboru projektów w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast. Podstawę metodyczną do pracy nad projektem stanowi poradnik pn. „Jak przygotować projekt w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast?”. W poradniku opisano 17 kroków niezbędnych do sporządzenia kompletnego i merytorycznego wniosku o dofinansowanie realizacji projektu. W zamierzeniu Miasta Łomża planowany do złożenia projekt winien być komplementarny i zgodny z polityką rozwoju miasta, zawierający pakiet działań: podstawowych i uzupełniających.

Raport będzie sukcesywnie uzupełniany wraz z realizacją kolejnych kroków w projekcie.

Krok 1: Analiza dokumentacji naboru i podjęcie decyzji o realizacji projektu;

W celu przeprowadzenia analizy dokumentacji naboru i podjęcia decyzji o realizacji projektu zastosowano następujące kroki:

- a) zebrano i zweryfikowano posiadane dokumenty, w tym dokumenty strategiczne dla Miasta i jego obszaru funkcjonalnego oraz dla partnera krajowego (Gmina Piątnica);
- b) przeanalizowano aktualną wersję dokumentacji naboru, w tym warunki brzegowe, cele i harmonogram naboru:
  - miasto znajduje się na liście 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze wskazanej w dokumentacji naboru;
  - wszystkie osoby, które powinny wziąć udział w procesie decyzyjnym zostały zidentyfikowane i zapoznały się z dokumentacją naboru;
  - cele naboru, zasady aplikowania, kryteria wyboru projektów są znane osobom zaangażowanym na tym etapie i wszystkie osoby rozumieją je tak samo;
  - zorganizowano spotkanie, na którym każda z osób decyzyjnych miała możliwość wypowiedzenia się na temat możliwości, jakie daje Miastu ogłoszony nabór w świetle deficytów, potencjałów i wyzwania rozwojowych Miasta, a także priorytetów jego władz oraz społecznych oczekiwań;
  - podjęto decyzję o przystąpieniu do prac nad projektem, wskazując osoby odpowiedzialne za dalsze prowadzenie procesu opracowania projektu;
  - wskazano ramy czasowe na podejmowanie kolejnych kroków dotyczących procesów decyzyjnych w projekcie.

Krok 2: Powołanie zespołu projektowego

- wskazano kierownika zespołu projektowego;
- wyłoniono trzon zespołu projektowego, a wskazani członkowie zespołu zapewnią efektywność pracy w zespole, w tym mają umiejętności i wiedzę odpowiadającą wszystkim kluczowym obszarom projektu biorąc pod uwagę, że kształt projektu na tym etapie jest wstępnie zarysowany; jasno zdefiniowano role i odpowiedzialności każdego członka zespołu wszyscy członkowie zespołu wiedzą, że są jego członkami i czego się od nich oczekuje; w zespole uwzględniono udział przedstawiciela Partnera krajowego;
- dopuszcza się możliwość zaangażowania zewnętrznych doradców lub konsultantów w specjalistycznych obszarach, które mogą być kluczowe dla projektu;
- zaplanowano zasady rozbudowy/przebudowy zespołu (elastyczność jego rozwoju) w zależności od kierunku w jakim będzie zmierzał projekt i pojawiających się wymagań;
- sposób zarządzania projektem został przyjęty zgodnie z praktyką stosowaną przez Miasto Łomżę przy realizacji projektów o podobnym charakterze;
- zespół oraz sposób jego funkcjonowania sformalizowano, przyjęto Zarządzenie nr 250/24 Prezydenta Miasta Łomża z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie powołania Zespołu projektowego ds. przygotowania i realizacji projektu w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miasta finansowanego ze środków Drugiej Edycji Szwajcarskiej Pomocy Finansowej dla wybranych państwa członkowskich Unii Europejskiej w celu zmniejszenia różnic społeczno-gospodarczych w obrębie Unii Europejskiej;
- wyznaczono Radę Interesariuszy Zewnętrznych – Rada została wyznaczona na podstawie analizy:
  - posiadanych danych miejskich rad społecznych (baz NGO - wykaz nadzorowanych podmiotów przez Oddział Ewidencji Ludności COM UM Łomża (<https://lomza.bip.net.pl/kategorie/369-stowarzyszenia/artykuly/190-stowarzyszenia?lang=PL>, bazy);
  - danych statystycznych – dane w Banku Danych Lokalnych, Grupa: Podmioty Gospodarki Narodowej – Wskaźniki),
  - doświadczenia zdobytego podczas przygotowania i realizacji projektu w ramach programu Rozwój Lokalny „Łomża – Miasto, w którym żyję i pracuję” finansowanego z NMF i BP.
- dodatkowo w dn. 27.05.2024 r. rozesłano maila z prośbą o wskazanie lokalnych liderów działających w różnych obszarach, którzy wyróżniają się aktywnością; wiadomość e-mail została skierowana do wszystkich jednostek organizacyjnych miasta (przedszkola, szkoły, spółki miejskie,

jednostki kultury, jednostki pomocy społecznej) oraz do naczelników i kierowników wydziałów Urzędu Miejskiego (łącznie ponad 70 odbiorców); w odpowiedzi wskazano dodatkowych 21 interesariuszy (osób i jednostek/organizacji);

- w dn. 11-12.06.2024 r. zostało skierowane pisemne zaproszenie do członków Rady interesariuszy zewnętrznych przy Zespole projektowym ds. przygotowania i realizacji projektu z prośbą o wyrażenie zgody i chęci uczestnictwa w pracach Rady;
- w dn. 13.06.2024 r. Partner Gmina Piątница po wewnętrznej konsultacji także wskazał 9 interesariuszy do uczestnictwa w pracach Rady;
- w efekcie w dn. 27.06.2024 r. przyjęto Zarządzenie Prezydenta Miasta nr 253/24 w sprawie powołania Rady interesariuszy zewnętrznych przy Zespole projektowym ds. przygotowania i realizacji projektu w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast finansowanego ze środków Drugiej Edycji Szwajcarskiej Pomocy Finansowej dla wybranych państw członkowskich Unii Europejskiej w celu zmniejszenia różnic społeczno-gospodarczych w obrębie Unii Europejskiej;
- powołana Rada Interesariuszy Zewnętrznych składa się z 33 członków reprezentujących różne środowiska i grupy społeczne (osoby ze specjalnymi potrzebami, kultura, przedsiębiorcy, NGO, środowisko, pomoc społeczna, uczelnie wyższe, działalność obywatelska, Partner krajowy itp.).

Krok 3: Określenie założeń projektu

- przeanalizowano – jeszcze bez wchodzenia w szczegółową analizę danych – jakie są deficyty miasta, jakie są potrzeby rozwojowe, jakie są nastroje i oczekiwania społeczne, jakie deklaracje składały władze miasta w ostatnich wyborach i co dla nich jest ważne;
- przeanalizowano efekty wcześniej zrealizowanych inicjatyw;
- określono wstępnie obszary tematyczne, których projekt powinien dotyczyć; wstępnie określono jakie problemy Miasto chce rozwiązywać oraz jakie potencjały Miasto chce rozwijać i wzmocnić; wskazuje się na:
  - kwestie środowiskowe (tereny zielone, budownictwo pasywne, mobilność zrównoważona i kwestie świadomości, w tym w zakresie odpadów, korzystania z wody i gospodarki ściekowej) oraz ryzyka związane ze zmianami klimatu;
  - kwestie społeczne, w tym bezpieczeństwo publiczne (z uwzględnieniem sytuacji geopolitycznej);
  - kwestie instytucjonalne – przede wszystkim rozwój kadr samorządu lokalnego;

- dokonano także wstępnej analizy obszarowej lokalizacji potencjałów, a w konsekwencji podjęto rozmowy o geograficznym zasięgu projektu, w tym zaplanowano udział partnera z obszaru funkcjonalnego;
- Miasto współpracowało w przeszłości z partnerem krajowym przy realizacji innych inicjatyw, a współpraca zaowocowała korzyścią dla każdej ze stron; przykładem udanej współpracy jest:
  - współpraca z przy realizacji projektu: Łomża – Miasto, w którym żyję i pracuję (projekt realizowany w ramach Programu Rozwój Lokalny, finansowany ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021 w wysokości 85% oraz z Budżetu Państwa w wysokości 15%);
- partner krajowy jest gotowy poświęcić na realizację inicjatyw odpowiednią ilość czasu i zasobów, jest także otwarty na nowe technologie i metody oraz na ewentualne zmiany w projekcie;
- na dalszych etapach prac planuje się sporządzić analizę ryzyka dla działań projektowych;
- zaplanowano kolejne kroki w określeniu ostatecznego kształtu projektu, jak również przewidziano możliwość dokonywania zmian w projekcie.

Krok 4: Analiza sytuacji społeczno-gospodarczej miasta oraz potrzeb społeczności lokalnej

- przeprowadzenie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta zostało powierzone zespołowi projektowemu;
- zakres tematyczny: zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju zakres tematyczny opracowania obejmuje 3 sfery:
  - społeczna, w tym: analiza procesów demograficznych, zasobów mieszkaniowych oraz sektora edukacji, ochrony zdrowia, kultury, sportu i rekreacji, pomocy społecznej i innych;
  - gospodarcza, w tym: analiza struktury gospodarczej, przedsiębiorczości, rynku pracy, atrakcyjności inwestycyjnej, turystyki, finansów publicznych jst i innych;
  - środowiskowo-przestrzenna, w tym: charakterystyka położenia, transportu i komunikacji oraz najważniejszych aspektów środowiska przyrodniczego i jego ochrony, tj. jakości powietrza, gospodarki wodno-kanalizacyjnej, gospodarki odpadami, planowania przestrzennego i innych;
- zakres przestrzenny opracowania obejmuje Miasto Łomża w granicach administracyjnych z uwzględnieniem analizy wybranych uwarunkowań partnera krajowego (Gmina Piątnica);

- zakres czasowy: w opracowaniu wykorzystane zostały najbardziej aktualne źródła danych i informacji dostępnych w momencie przygotowywania dokumentu, a zakres czasowy opracowania obejmuje głównie lata 2013-2023, a tam, gdzie brak danych dla roku 2023, okres 2012-2022.
- źródła danych i informacji:
  - dane Głównego Urzędu Statystycznego – Bank Danych Lokalnych;
  - raport predefiniowany przygotowany w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast – celem raportu jest prezentacja stanu i zachodzących zmian kluczowych procesów społeczno-gospodarczych dla każdego z miast objętych programem; raport wykorzystuje zgromadzone dane i metodologię wypracowaną przez specjalistów Związku Miast Polskich przy tworzeniu Monitora Rozwoju Lokalnego i prezentuje: ogólną ocenę potencjału rozwoju miasta na tle jego grupy porównawczej; kluczowe procesy społeczno-gospodarczych miasta i jego obszaru otoczenia oraz grupy porównawczej; w raporcie prezentowana jest wartość ogólnego syntetycznego wskaźnika rozwoju miasta oraz wartość syntetycznego wskaźnika rozwoju miasta w trzech wymiarach: gospodarczym, społecznym oraz środowiskowym; wartości syntetyczne wskaźników są zawsze prezentowane w odniesieniu do grupy porównawczej; dane oraz wskaźniki wygenerowane są z Monitora Rozwoju Lokalnego (tj. systemu bazującego na danych dostępnych w GUS BDL, oraz danych pozyskanych przez ZMP z innych systemów takich jak: MF, dane do 2022 r., POLTAX, dane do 2020 r., ZUS, dane do 2022 r., SIO, dane do 2021 r.); grupy porównawcze zostały przyjęte zgodnie w opracowaniem zespołu profesorów Śleszyńskiego i Komornickiego klasyfikacji funkcjonalnej gmin w Polsce; są to gminy o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju, a zatem o podobnych uwarunkowaniach rozwojowych i stanowią punkt odniesienia - jest to pokazanie stanu gminy na tle stanu swoistego „rynku”, który stanowią pozostałe gminy z grupy porównawczej; szczegółowy opis metodologii analizy wg MRL i doboru grupy porównawczej znajduje się pod linkiem <https://monitorrozwaju.pl/metoda-oceny-sytuacji-spoecznej-gospodarczej-i-stanu-srodowiska.html>;
  - badania ankietowe przeprowadzone wśród młodzieży, przedsiębiorców oraz lokalnych liderów;
  - kwestionariusz samooceny w zakresie rozwoju i promowania przedsiębiorczości;
- metodologia: w pierwszej kolejności przeprowadzono analizę ogólną statystyczną dla sfery społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej a wnioski zestawiono z wynikami badań ankietowych; następnie przeanalizowano uwarunkowania wynikające z powiązań funkcjonalnych na obszarze MOF Miasta Łomży, w tym celu skorzystano z zapisów Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Łomży; następnie, dla wybranych na podstawie w/w źródeł zjawisk, potencjałów i obszarów problemowych, przeprowadzono analizę pogłębioną;

- bazując na danych ilościowych oraz wnioskach płynących z badań ankietowych, raportu predefiniowanego, konsultacji w zespole projektowym i wśród interesariuszy oraz celach zawartych w dokumentach strategicznych, w szczególności Strategii Rozwoju Miasta Łomża do roku 2030 oraz Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Łomży i mając na względzie rozwój Miasta w harmonii z obszarem funkcjonalnym **wytypowano następujące główne obszary interwencji: niebiesko-zielona infrastruktura; mobilność zrównowazona; edukacja ekologiczna;**
- z danych statystycznych wyłania się przede wszystkim problem demograficzny, tj. kurcząca się populacja miasta; ocenia się, że ważniejsze w tym kontekście jest zjawisko migracji; z kolei odpływ młodych ludzi przekłada się także na ujemny przyrost naturalny; w tym kontekście ważne jest postrzeganie miasta przez osoby młode oraz ich plany życiowe;
- z badań młodzieży wyłania się przede wszystkim problem związany z kondycją lokalnego rynku pracy; informacje te zestawiono z oceną uwarunkowań prowadzenia działalności gospodarczej wyłaniającą się z badań ankietowych przeprowadzonych wśród podmiotów gospodarczych;
- przedsiębiorcy wskazali, że słabą stroną Miasta jest jakość i dostępność oferty pracy i rynku pracy, w tym wysokość zarobków i płac; przedsiębiorcy wskazują także, że słabą stroną jest zarówno dostępność, jak i ceny mieszkań; jako największe ryzyko dla działalności gospodarczej wskazano wzrost kosztów działalności gospodarczej (energia, praca, czynsz);
- według lokalnych liderów niewątpliwym atutem Miasta są zasoby środowiskowe, co podkreśla w badaniach ankietowych młodzież, przedsiębiorcy i lokalni liderzy; na podstawie analizy wyników badań ankietowych identyfikuje się konieczność wykorzystania i jednocześnie ochrony zasobów środowiska naturalnego; oczekiwane jest przede wszystkim inwestowanie w odnawialne źródła energii, zazielenianie terenów miejskich, edukowanie ekologiczne społeczeństwa, stosowanie zasady 6R, stosowanie nawierzchni przepuszczalnych i małej retencji, redukcja niskiej emisji i spalin, a w nieco mniejszym stopniu ograniczanie ruchu pojazdów i rozwój transportu zbiorowego;
- pozytywnie ocenia się transport publiczny, jakość wody pitnej, działanie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz czystość i estetykę przestrzeni publicznych oraz dostępność infrastruktury rekreacyjno-sportowej;
- według przedsiębiorców silną stroną miasta w kontekście infrastruktury i przestrzeni jest komunikacja i transport zbiorowy, jakość i zakres usługi komunalnych, infrastruktura sportowa i rekreacyjna, estetyka otoczenia i jakość przestrzeni publicznych, jakość i czystość środowiska naturalnego;
- do realizacji działań rozwojowych zostaną wykorzystane zasoby przyrodnicze i infrastrukturalne. Ważnym zasobem są zasoby kadrowe w postaci zespołu projektowego oraz interesariusze projektu;

- istnieją lokalne organizacje lub instytucje, które mogą wspierać realizację projektu – przedstawiciele tychże instytucji zostały zaangażowane do realizacji projektu w postaci zespołu projektowego i interesariuszy;
- możliwości wykorzystania nowych technologii w celu poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta będą analizowane w momencie szczegółowego planowania rozwiązań projektowych;
- Miasto jest otwarte na innowacje, a główne bariery w tym zakresie to ograniczone możliwości finansowe i ograniczone kompetencje kadrowe;
- zidentyfikowano możliwości współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, sektorem prywatnym czy uczelniami – w projekt będzie zaangażowany partner samorządowy, tj. Gmina Piątnica a wśród zespołu projektowego i interesariuszy zaangażowano przedstawicieli sektora prywatnego oraz uczelni;
- mocne strony i potencjały oraz słabości i zagrożenia związane z sytuacją społeczno-gospodarczą miasta wskazano obszernie w **Analizie sytuacji społeczno-gospodarczej miasta** w części pod nazwą „**Wnioski z analizy ogólnej oraz uwarunkowań strategicznych – mocne strony, potencjały, deficyty, problemy i wyzwania**”;

Krok 5: Identyfikacja zagadnień wymagających interwencji w ramach projektu

- konkretne problemy lub wyzwania ma rozwiązać projekt i jego działania – **wytypowane następujące główne obszary interwencji: niebiesko-zielona infrastruktura wraz z edukacją ekologiczną; mobilność zrównoważona; integracja i aktywizacja społeczna oraz bezpieczeństwo publiczne korespondują z potrzebami Miasta oraz jego obszaru funkcjonalnego, są uznane jako ważne przez społeczność lokalną, jak również bazują na potencjałach obszaru; oczywiście potrzeby rozwojowe są znacznie szersze, ale w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast finansowanego z Drugiej Edycji Szwajcarskiej Pomocy Finansowej planuje się realizować działania w ramach ww. obszarów;** realizacja działań strategicznych wymaga sprawnie działających kadr i procesów; rozwój instytucjonalny kadr i procesów odgrywa kluczową rolę w efektywnym funkcjonowaniu samorządu lokalnego; samorząd jest odpowiedzialny za zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnej, a jego skuteczność zależy w dużej mierze od jakości kadr oraz sprawności procesów administracyjnych;
- przyczyny i skutki ww. problemów czynią je najpilniejszymi do rozwiązania, te konkretne problemy wymagają interwencji, ponieważ:
  - ochrona środowiska, klimatu i zasobów naturalnych ma bezpośredni wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców Łomży, zarówno w krótkim, jak i długim okresie. Redukcja emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza, osiągnięta dzięki poprawie efektywności energetycznej i wzrostowi udziału odnawialnych źródeł energii (OZE),

prowadzi do zmniejszenia poziomu smogu i innych zanieczyszczeń atmosferycznych. Dzięki temu mieszkańcy oddychają czystszy powietrzem, co zmniejsza ryzyko chorób układu oddechowego, sercowo-naczyniowego oraz alergii; dzięki efektywniejszemu wykorzystaniu energii oraz wprowadzeniu odnawialnych źródeł, instytucje publiczne mogą płacić mniej za energię elektryczną i ogrzewanie, co przyczynia się do poprawy sytuacji finansowej samorządu i pozwala przekierować zasoby finansowe na inne cele; ograniczenie emisji hałasu w miastach (zwłaszcza wzdłuż tras komunikacyjnych i w gęsto zaludnionych obszarach) znacząco poprawia komfort codziennego życia; mniejsza ilość hałasu pozwala na lepszy wypoczynek, poprawia koncentrację i zmniejsza stres, co wpływa na ogólną jakość życia; zmniejszenie hałasu ma pozytywny wpływ na zdrowie psychiczne, redukując ryzyko problemów takich jak chroniczny stres, nerwowość czy bezsenność, które są częste w hałaśliwym otoczeniu;

działania mające na celu ograniczenie ryzyka zalań i podtopień (w tym ulepszonego infrastruktura przeciwpowodziowa) zwiększają bezpieczeństwo mieszkańców, chroniąc ich mienie oraz przestrzeń miejską przed skutkami intensywnych opadów; racjonalne zarządzanie wodami opadowymi, w tym retencja i pozwalają na korzystanie z zasobów wody w okresach suszy;

zwiększenie retencji wody, poprzez rozwój zielonych powierzchni i systemów zarządzania wodami deszczowymi, przyczynia się do zwiększenia terenów zielonych, co poprawia mikroklimat w mieście i redukuje efekt miejskiej wyspy ciepła;

dbanie o zieleń i tereny rekreacyjne prowadzi do zwiększenia dostępności do dobrej jakości terenów zielonych w mieście (np. parki miejskie); te miejsca sprzyjają wypoczynkowi, rekreacji i integracji społecznej, jednocześnie poprawiając jakość powietrza i klimatu miejskiego; zachowanie różnorodności biologicznej oraz dbałość o przyrodę w mieście wpływają pozytywnie na zdrowie psychiczne mieszkańców; możliwość obcowania z naturą zmniejsza poziom stresu, poprawia samopoczucie oraz zwiększa więź ludzi z naturą; dbałość o zasoby przyrodnicze zwiększa odporność miasta na zmiany klimatyczne; tego rodzaju ekosystemy pomagają regulować temperaturę, wilgotność oraz zmniejszają ryzyko powodzi, co ma bezpośrednie znaczenie dla komfortu życia w mieście; wprowadzenie ekologicznych rozwiązań często wiąże się z poprawą infrastruktury i usług publicznych, takich jak transport publiczny, dostęp do czystej wody czy terenów zielonych; to z kolei przekłada się na lepszy dostęp do tych zasobów, również dla osób o niższych dochodach, co zmniejsza nierówności społeczne;

Łomża dbająca o środowisko i adaptująca się do zmian klimatycznych staje się bardziej atrakcyjna dla inwestorów, turystów oraz nowych mieszkańców; infrastruktura sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi podnosi prestiż Miasta i jego konkurencyjność; działania na rzecz ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatycznych pomagają

tworzyć zrównoważone warunki do życia dla przyszłych pokoleń, zapewniając stabilne i zdrowe środowisko miejskie;

wszystkie te interwencje mają na celu stworzenie zdrowszego, bardziej zrównoważonego i komfortowego Miasta, co bezpośrednio wpływa na dobrostan mieszkańców oraz poprawę jakości ich życia;

- transport jest jednym z najważniejszych czynników determinujących rozwój miast i kluczowym elementem planowania miejskiego transportu w celu poprawy dostępności, zrównoważonego rozwoju i redukcji negatywnego wpływu transportu na środowisko; utrzymanie wysokiego udziału transportu zbiorowego w liczbie podróży zmotoryzowanych w mieście wpływa w największym stopniu na ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych do środowiska przez ruch pojazdów; warunkiem uzyskania jak największego pakietu korzyści dla mieszkańców jest zachęcenie ich do rezygnacji z codziennego używania samochodu osobowego – na rzecz autobusu; brak podjęcia działań w celu usprawnienia funkcjonowania komunikacji miejskiej postawi komunikację miejską w Łomży na mniej atrakcyjnej pozycji; jej znaczenie w przewozach będzie coraz bardziej spadać, a z tym również potoki pasażerskie będą maleć (mniej pasażerów to mniejsze przychody i gorsza rentowność całego systemu komunikacyjnego); wówczas preferencje mieszkańców będą jeszcze bardziej korzystne dla transportu indywidualnego niż to ma miejsce obecnie; system transportowy Łomży składa się przede wszystkim z dróg, w tym jednojezdniowych oraz dwujezdniowych, oraz transportu publicznego, w tym autobusów, które obsługują linie zarówno miejskie, jak i podmiejskie; Łomża jest także ważnym ośrodkiem przemysłowym województwa podlaskiego, co wymaga dobrego rozwiniętego systemu transportowego dla przewozu towarów, w tym transportu ciężarowego; rozwój systemu transportowego Łomży może być kierowany przez wiele czynników, takich jak ilość mieszkańców, gęstość zaludnienia, ruch turystyczny, a także rozwój gospodarczy miasta;
- działania integracyjne sprzyjają swobodnej wymianie poglądów, pomysłów oraz dyskusjom w mniej formalnych okolicznościach; uczestnicy mogą lepiej się poznać, wyrazić swoje opinie, podzielić się doświadczeniami i nawiązać nowe relacje, które mogą być kontynuowane w codziennym życiu; działania integracyjne wzmacniają poczucie przynależności do danej społeczności, sprzyjają budowaniu tożsamości grupowej i wzmacniają więź emocjonalną z grupą, co może mieć długoterminowe korzyści dla współpracy i solidarności w grupie; dla uczestników działań integracyjnych jest to także możliwość by zaspokoić potrzebę bycia zauważonymi i docenionymi; jest to także okazja do uzyskania wsparcia emocjonalnego, szczególnie dla osób, które przeszły przez trudne sytuacje życiowe;
- Miasto przygotowuje inwestycje w zakresie adaptacji do zmian klimatu; realizuje działania w zakresie efektywności energetycznej, edukacji ekologicznej, transportu oraz integracji społecznej;

- dotychczasowe doświadczenia stanowią dowody na skuteczność proponowanych interwencji;
- Miasto na dalszych etapach będzie identyfikować dobre praktyki, przykłady z innych (polskich i zagranicznych) samorządów, w rozwiązywaniu podobnych problemów.

Krok 6: Potwierdzenie założeń projektu, w tym sformułowanie celu projektu

- Założenia projektu odpowiadają na potrzeby i problemy zidentyfikowane podczas analizy sytuacji społeczno-gospodarczej i potrzeb społeczności lokalnej.
- Cel projektu wynika z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta, jest jasno sformułowany i zrozumiały, jest mierzalny i można go ocenić za pomocą konkretnych wskaźników. Cel projektu jest elastyczny na tyle, aby można go było dostosować do zmieniających się warunków i wymagań projektu. Cel projektu jest realistyczny i możliwy do osiągnięcia we wskazanym czasie i za pomocą dostępnych zasobów. Cel projektu jest określony w czasie (osiągnięcie w okresie realizacji projektu).
- w nawiązaniu do Umowy Ramowej, ogólnym celem Programu Współpracy jest przyczynienie się do zmniejszenia różnic społeczno-gospodarczych w UE i w Państwie Partnerskim, w oparciu o stosunki dwustronne między Szwajcarią a Państwem Partnerskim oraz dalsze wzmacnianie tych stosunków; projekt będzie realizował następujące cele Programu:
  - promowanie wzrostu gospodarczego i dialogu społecznego oraz zmniejszanie bezrobocia (wśród młodzieży):
    - cel projektu: nie dotyczy;
  - zarządzanie migracją i wspieranie integracji; wzrost bezpieczeństwa publicznego:
    - cel projektu: poprawa bezpieczeństwa publicznego poprzez wzrost świadomości mieszkańców w zakresie obrony cywilnej;
  - ochrona środowiska i klimatu:
    - cel projektu: ochrona środowiska i klimatu w Łomży poprzez inwestycje w miejsca edukacji ekologicznej, zielone obszary miejskie, budownictwo pasywne i drogi oraz edukację ekologiczną w zakresie efektywności energetycznej, zrównoważonej mobilności, gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami;
  - wzmocnienie systemów socjalnych:
    - cel projektu: wzmocnienie mniejszości i grup w niekorzystnej sytuacji społecznej poprzez realizację działań integracyjnych;
  - społeczeństwo obywatelskie i przejrzystość.
    - cel projektu: wzmocnienie potencjału lokalnego samorządu na rzecz efektywności działań i przejrzystości poprzez rozwój kompetencji społecznych i technicznych oraz współpracę bilateralną;

realizacja projektu przyczyni się do zmniejszania różnic gospodarczych i społecznych w Polsce poprzez podnoszenie jakości życia mieszkańców małych i średnich miast za sprawą rozwijania

zdolności miast do planowania strategicznego oraz poprawy warunków życia przy pomocy ukierunkowanych inwestycji.

Krok 7: Zbadanie zgodności (spójności) celu projektu z polityką rozwojową miasta określoną w dokumentach strategicznych miasta oraz celami Programu Rozwoju Miast

- dokładnie przeanalizowano wszystkie aktualne dokumenty strategiczne miasta i partnera – zarówno te o charakterze ogólnym, jak i dokumenty sektorowe;
- w sposób niebudzący wątpliwości zrozumiano główne priorytety i cele zawarte w tych dokumentach a cel projektu jest jasno sformułowany w kontekście terminologii i kierunków działania określonych w dokumentach strategicznych;
- cel projektu odnosi się bezpośrednio do specyficznych wyzwań lub celów wyznaczonych w dokumentach strategicznych Miasta Łomża i Gminy Piątnica;
- cel projektu i cele szczegółowe odpowiadają na szereg priorytetów rozwojowych miasta, partnera i obszaru funkcjonalnego, a projekt wprost wspiera realizację tych priorytetów;
- w szczególności projekt i planowane działania wnoszą wartość dodaną do obszarów, które zostały zidentyfikowane jako kluczowe dla przyszłego rozwoju miasta;
- przewiduje się, że realizacja projektu przyniesie trwałe zmiany w tych obszarach;
- projekt jest skoordynowany z innymi trwającymi lub planowanymi inicjatywami w mieście;
- projekt wypełnia luki w obecnych działaniach rozwojowych lub wzmacnia inne inicjatywy;
- bieżące konsultacje i spotkania z kluczowymi interesariuszami potwierdzają zgodność celu projektu z polityką rozwojową miasta;
- przewidywane krótko- i długoterminowe efekty projektu realizują logikę interwencji ogólnych celów rozwojowych miasta, partnera i obszaru funkcjonalnego;
- nie przewiduje się żadnych potencjalnych negatywnych skutków realizacji projektu dla polityki rozwojowej miasta albo którejś z grup interesariuszy;
- realizacja celu projektu wprost przyczyni się do zrównoważonego rozwoju miasta;
- plany monitorowania i ewaluacji zgodności realizacji projektu z celami strategicznymi miasta oraz kryteria sukcesu, które zostaną użyte do oceny tej zgodności są w trakcie opracowania.